

WERELDGEBEUREN

HOOFDSTUK IV.

VERANDERINGEN IN HET GELOOF.

Als wij de ontwikkeling zien van de geloofspraktijk over de gehele wereld, dan zijn er een paar punten die onmiddellijk opvallen.

Er blijkt een grote hunkering te zijn naar gezag. Gezag en uitverkiezing zijn voor vele mensen bijzonder belangrijk in deze dagen. Juist degenen, die niet het vermogen hebben zichzelf geestelijk of anderszins staande te houden, grijpen naar de grote gezaghebbers: de stem van God, de profeten. En of ze nu dominee of ayatullah (Khoumeini) of anders heten, ze maken er gebruik van. Al deze figuren (eigenlijk fanatici), bezeten door zichzelf en zich rechtvaardigend met een geloof, proberen op deze wereld macht in handen te krijgen. De macht die hen voor ogen staat is een absolute macht. Het is niet alleen maar een dictatuur die ze nastreven. Neen, het is veel meer. Zij willen de gehele mens beheersen. Zijn ziel ketenen aan hun godsbegrip. Zijn moraal ketenen aan hun visie op hetgeen juist is en de gehele wereld verplichten te beantwoorden aan hetgeen zij wenselijk achten.

Er zijn heel wat secten van die soort, dat zal u bekend zijn. Ongetwijfeld bent u de laatste tijd meermalen geconfronteerd met publicaties op allerlei gebied die zich bezighouden met verschijnselen als: de zelfmoord van een secte of de eigenaardigheden die in een andere secte ontstaan.

De mens van vandaag leeft in een wereld waar hij niet tegenop kan. De schijnbare bereikingen van deze tijd betekenen ook de kwetsbaarheid van deze tijd. Wie van u in deze dagen heeft gekeken naar de wijze waarop het verkeer zich afwikkelt, de moeilijkheden die er dreigen bij verwarming, verlichting, ziet hoezeer de mens afhankelijk is van een groot aantal andere mensen alleen maar om in leven te blijven en hoe de natuur daarbij op zeer korte termijn kan ingrijpen, die zal moeten toegeven: de onzekerheid van de mens is niet ongerechtvaardigd. Maar er is meer.

Wij bevinden ons nu in de aanloop van de Aquariustijd. De Aquariusinvloeden zeggen dat je moet streven naar verbondenheid en broederschap. Maar verbondenheid en broederschap kun je alleen bereiken, indien je een deel van je visie terzijde durft zetten. Je kunt natuurlijk vroom in de naam des Heren verdergaan, maar kom je daarmee ergens terecht? Ik meen van niet.

Als iemand bezig is met b.v. een anti-abortusbeleid, dan is dat op zichzelf te begrijpen. Maar zo iemand handelt regelrecht tegen de drang van deze tijd dat broederschap ook betekent een wederkerige vrijheid, een elkaar bijstaan zonder te vragen of het wel beantwoordt aan de gestelde regels. Misschien zou je het het best als volgt kunnen zeggen:

In het christendom zien we een toenemende druk in de richting van het absolute christendom: de uitverkiezingen, de kerken met wonderdoeners aan het hoofd, de kerken met algehele gezaghebbers die het einde der wereld aankondigen en ondertussen zorgen dat zij hun verdiensten opvoeren. Wij hebben te maken met mensen die hun begrippen over sociale en politieke strijd hebben omgezet in wetten van God. Al die mensen komen in botsing met de werkelijkheid waarin de mens zoekt naar verbondenheid en broederschap.

O, die kun je overal vinden. Je kunt ze net zo goed vinden bij de Hare Krishna, the youth for Christ en bij al die andere bewegingen. Je kunt erbij horen, al dan niet tegen contante betaling. Maar als je er eenmaal bijhoort, dan hoor je bij een zeer aparte, zeer selecte groep. De anderen tellen dan niet mee. Jij bent uitverkoren. Jij hebt het ware woord. Jij hebt de ware bewustwording, de ware inwijding, de ware boodschap en de rest deugt niet. En daardoor kom je in conflict met de wereld die je nodig hebt. De extreme reacties, die we op het ogenblik zien zijn ongetwijfeld een direct nevenverschijnsel van deze behoefte om enerzijds grote zekerheid te vinden, een vast gezag, anderzijds om erbij te kunnen horen.

Er zijn natuurlijk ook andere ontwikkelingen gaande. Laten we een paar eenvoudige voorbeelden geven.

Juist in de westerse landen is de ontkerstening in de laatste tien jaar met rond 1/5 van het aantal gelovigen toegenomen. Dat wil zeggen, dat 20 % van de mensen hun kerkelijk geloof hebben verruild met hoogstens een vaag zwaaien met een PG-, RK- of ander vlaggetje; en dat alleen bij feestelijke gelegenheden. Dat betekent tegenwoordig: dopen, trouwen en sterven. Dus al die mensen gaan een eigen weg zoeken. Zijn die mensen daarom bereid om helemaal zonder God te leven? Ik geloof het niet.

God is meer een persoonlijke zaak geworden. God is niet iemand die spreekt door de dominee, de Paus of uit de Schrift. God is een kracht geworden die in je hart leeft. Leven met die God betekent, dat je eigen leven een veel persoonlijker uiting, een veel persoonlijker karakter krijgt. Wie zich dat gaat realiseren ziet in, dat er op dit moment in feite een nieuw geloof in opbouw is: het geloof in een God waarmee je zelf contact moet hebben en vanwaaruit je verder de wereld kunt benaderen. Een God waarvoor je overal bijhoort en niet alleen bij een bepaalde groep.

De mensen geloven bijna niet meer in de onfeilbaarheid van alles wat er geschreven staat. Zoals enerzijds de korán door iedereen wordt uitgelegd naar eigen believen en anderzijds de boeddhistische leer door vele verschillende secten met ieder een eigen explicatie wordt verminkt, zo is ook het christendom allang zijn werkelijke betekenis kwijtgeraakt. Zelfs het jodendom is niet meer in staat zichzelf te zien zoals het is volgens de bijbel: een uitverkoren volk dat zijn uitverkorenheid alleen kan bewijzen door Gods hulp en bijstand. Ze geloven tegenwoordig meer in nieuwe machinegeweren en nieuwe vliegtuigen.

Het is het geloof van Aquarius. Het geloof waarin juist die speciale groepen geen betekenis hebben. Het geloof waarmee je niet anderen iets verbiedt wat je voor jezelf onjuist acht, maar waarvoor je zelf juist leeft en een ander de mogelijkheid geeft om dat op zijn manier te doen. O, ik weet het, de tolerantie is op het ogenblik niet groot genoeg daarvoor.

Ik stel nu om een kort overzicht mogelijk te maken de voornaamste regels van deze nieuwe godsdienst zoals ze bijna spontaan aan het groeien is en binnenkort wel een bevestiging krijgt vanuit meer gezaghebbende bronnen overal:

1. Er is een god. Die God kan ik alleen in mijzelf beleven. Uit die God kan ik alleen zelf leven. Mijn relaties tot de mensen worden bepaald door de wijze waarop ik mijn God beleef en de wijze waarop ik mijzelf meen te kunnen waarmaken.

2. De kracht die ik aan mijn God ontleen, kan ik gebruiken om in mijn wereld anderen te helpen. Elke dwang, die ik op anderen uitoefen daar waar dit niet strict noodzakelijk is, is verkeerd.

3. Het demonische is gelegen in de beperking van de ander en in de verwerping van delen van het leven door mijzelf.

Als je dit geloof voorop hebt gesteld, dan worden de volgende regels nog veel eenvoudiger.

- a. Ik kan met een ieder samenkomen, op welke wijze dan ook, om zo mijn God te beleven.
- b. Ik kan in een ieder mijn God vinden.
- c. Ik kan elk geloof aanhoren en daarin iets van mijzelf terugvinden.
- d. Ik kan elk woord dat ik spreek zien als een soort verlengstuk van het Goddelijke dat in mij woont.

Dit is een levenshouding. In die levenshouding staat echter ook: Ik moet in de eerste plaats op mijn innerlijke kracht betrouwen. Niet de computer, maar de kracht in mij is van belang. Niet datgene wat berekend is door deskundigen, maar datgene wat in mij leeft, geeft mij een visie op de toekomst, op mijn verplichtingen, mijn taken en de werkelijkheid. Wie op die manier verdergaat zal ongetwijfeld stuiten op het verzet van degenen die uitroepen, dat met een dergelijk geloof toch alle zedelijkheid te gronde moet gaan, alle moraal moet verdwijnen en dat er niets kan overblijven van een goddelijke werkelijkheid, dat Satan dan zal heersen op aarde. Dat zal er gezegd worden.

Maar wat zijn de feiten? Er is meer kwaad bedreven door geestdrijvers, die hun uitlegging van wat zij hun geloof achtten aan anderen opdrongen dan door mensen die vrij waren. Er is meer teniet gedaan door het verschil dat men maakt tussen zichzelf en anderen dan er ooit is teniet gedaan door verbondenheden die zijn ontstaan.

Een mens, die niet kan begrijpen dat de regels van het mens-zijn niet identiek zijn met de wetten van een bepaalde kerk of levensbeschouwing, zal nooit verder komen. Zij zijn het die in deze tijd de grote moeilijkheden te overwerken krijgen die onvermijdelijk zijn.

Er komen krachten uit de kosmos. De meesten van u weten dat wel. Neem nu dit jaar. De heerser is Saturnus. Waar Saturnus heerst daar worden allerlei zaken openbaar, daar komen conflicten naar buiten. Dat kan niet anders, dat is een kosmische invloed. Het is een wet, die in de kosmos heerst en die op een bepaalde manier op aarde uitwerkt. Maar als dat allemaal gebeurt, dan betekent dat eens te meer dat de mens om toch juist te kunnen leven nog maar één betrouwbare mogelijkheid heeft, namelijk uitgaan van zijn innerlijke erkenning van juistheid, of zo u wilt van de stem Gods of van het geweten. Als hij dat niet doet, ontstaan er problemen.

Als we kijken naar de toekomst, dan zien we daar een aantal jaren waarin ongetwijfeld allerlei conflicten onvermijdelijk worden. De tijd tussen nu en 1985 is een zeer kritieke tijd. Niet alleen kritiek omdat er een wereldoorlog mogelijk is, omdat er geweld dreigt of omdat overal revoluties zullen uitbreken, dat de aarde zal beven en hier en daar heel eigenaardige vloedgolven en vulkanische werkingen zullen optreden. Neen, doodgewoon omdat de mensheid in deze tijd wordt geconfronteerd met het falen van haar techniek en het falen van haar kerkelijk geloof. Dat geldt hier, dat geldt in India, het geldt overal. Dus niet alleen voor één godsdienst of voor één geloof. Dit falen zou ik u misschien nader moeten verklaren om mijn onderwerp duidelijker uit de verf te laten komen.

Zoals ik al heb gezegd, heeft een enkele koudegolf (die overigens nog wel korte tijd zal aanhouden) de mens met zijn eigen onvermogen geconfronteerd. Verbindingen zijn verbroken. In de steden wordt de aanvoer van levensmiddelen en verder levensbehoeften moeilijk. De electriciteitscentrales kunnen het niet meer aan. De gasproductie en het gastransport in onvoldoende mate is in

delen van Europa al erg moeilijk geworden. En toch is er niets gebeurd, behalve dat er eindelijk weer eens een winter kwam zoals er vroeger meer zijn geweest.

De mens heeft gedacht: wij hebben het allemaal zo mooi geregeld. Wij hebben zonnepanelen daarmee kunnen we dan electriciteit opwekken en warmte aan onttrekken. Ja, als de zon schijnt wel, maar met een bedekte hemel en met een temperatuur van laten we zeggen 15 gr. onder nul wordt dat toch wel erg moeilijk.

Die mens roept uit: Mijn computer kan alles voorspellen. Nou, alle weer-voorspellingen van de laatste tijd zijn mis geweest. De mens zegt: Wij kunnen overal rekening mee houden. Zeker, maar de voorraden waarmee men rekening heeft gehouden zijn in bepaalde gevallen niet transportabel zoals op het ogenblik blijkt in zowel Rusland, Finland als Denemarken. Daar waar men meer op zichzelf pleegt te vertrouwen is de toestand een beetje beter, zoals in delen van Noord-Zweden. De mens heeft altijd gedacht: ach, dat is toch best voor elkaar. De treinen rijden wel en als de boten niet meer varen dan doen we het met een auto. En als dat ook niet gaat, dan doen we het met een vliegtuig. Maar die dingen doen het niet.

Wat de computers betreft, degenen onder u die geloven in de heilige computer - en dat zijn er nogal wat - zullen ook wel geconstateerd hebben dat computers zeer eigenaardige grillen hebben. Ze nemen b.v. niet aan dat u "neen" zegt. Als u één keer "ja" heeft gezegd, dan moet het "ja" blijven. De P.T.T. zal daar nog wel moeilijkheden mee krijgen. Ze gaan uit van een vast verkeerspatroon. Ook als dat patroon verandert, blijven ze reageren alsof het verwachtingspatroon het oude is, zoals gebleken is bij de verkeerscomputer in Utrecht.

Men is op een gegeven ogenblik van zoveel technische voorzieningen afhankelijk dat men niet meer kan begrijpen hoe hulpeloos men is, omdat men niet begrijpt hoe beperkt de mogelijkheden zijn. Een eenvoudig voorbeeld?

Ongeveer 1/3 van de bewoners van deze stad heeft elektrische verwarming of een verwarmingssysteem waarbij electriciteit een noodzakelijk bestanddeel is: brandstofpompen e.d. Het uitvallen van de stroom gedurende 24 uur behoort ook nu tot de mogelijkheden. En als het dan zo koud is, hoe wilt u zich dan warm houden? Met klappertanden? Als u dat reëel bekijkt, dan is de maatschappij ontzettend kwetsbaar. De komende jaren zal die kwetsbaarheid steeds weer op verschillende manieren worden aangetoond. Dat betekent dat de onzekerheid van de mens veel groter wordt, dat hij wel moet teruggaan op enerzijds een vertrouwen op zichzelf en voor zichzelf moet zorgen, anderzijds moet vertrouwen op de samenwerking met anderen.

Natuurlijk, er zijn langdurige perioden van ellende nodig willen de mensen tot een matige samenwerking komen. Maar het is die samenwerking, die in het kader van het geloof van een nieuwe tijd waarover we nu spreken noodzakelijk en onvermijdelijk is geworden, ook zuiver materieel. Deskundigheid blijkt keer op keer te falen. Dan moet je dus zoeken naar een andere uitweg en die is: zelf leven, zelf doen.

Als alles goed gaat, als je denkt alles onder controle te hebben, dan kun je idealistisch en perfectionistisch denken zoals men in Nederland meestal doet. Daar heeft men de sociale voorzieningen dermate verfijnd opgezet, dat niemand er meer weg in weet en zo iedereen het zijne kan krijgen, als hij maar handig genoeg is om gelijktijdig strijdige artikelen aan te halen bij zijn eis. Dat zijn doodgewone dingen waar men op dit moment niet bij stilstaat. Maar als in Nederland de staat op een gegeven ogenblik niet meer de mogelijkheid heeft - en dat is zeker niet uitgesloten - om laten we zeggen in 1980 al die sociale voorzieningen te handhaven, wat dan? Dan zijn er een hoop mensen, die niet meer weten hoe ze het moeten doen. Die niet meer weten waar ze naartoe moeten. Want iedereen zegt: Ik heb toch mijn recht. Degene, die het sterkst is (die bezit heeft), zegt: Mijn recht blijf ik handhaven. Het resultaat? Dat zult u wel zien.

Het resultaat is dan dat de mensen elkaar moeten helpen - ten koste van alles desnoods - om voor zichzelf nog een bepaalde levensmogelijkheid te behouden. Dat ligt allemaal in de lijn van Aquarius. Als je in de ellende zit, dan is het veel belangrijker dat je een buurman hebt die bereid is jou te helpen als het nodig is dan de vraag of hij nu met een, twee of drie vrouwen slaapt of misschien een andere voorkeur heeft. Dan gaat het erom wat hij voor jou kan betekenen. Maar daar moet je iets tegenover zetten: de aanvaarding en van jouw kant ook betekenis winnen voor de ander, dan valt de kritiek vanzelf weg. Het wordt dan veel moeilijker de mensen te beoordelen en te veroordelen. Je kunt alleen nog maar kiezen tussen je klakkeloos te onderwerpen aan geweld of opkomen voor jezelf.

Dan is het ook niet meer zo interessant te spreken over het onrecht in perfide staten. Je hebt het veel te druk met te zorgen dat het onrecht in je eigen omgeving niet gaat domineren.

Kijk, die situatie ligt op het ogenblik a.h.w. klaar. Ze is onvermijdelijk. En als je nergens meer in kunt geloven, niet meer in de juiste bestuursvorm, niet meer in de computer, niet meer in de technische cultuur, niet meer in de verworvenheden van onze beschaving, waar moet je dan nog in geloven? Als je nergens in gelooft, kun je aan jezelf ook niet geloven en dan heb je niets meer. Het antwoord is duidelijk:

Je moet geloven aan de kracht in jezelf. Je moet geloven dat er een weg en een mogelijkheid is om ondanks alles toch het goede te bereiken en waar te maken. Je moet begrijpen dat iedereen het op zijn eigen manier moet doen, omdat je eenvoudig niet meer de mogelijkheid hebt om anderen te betutelen. Dat is de basis waaruit het geloof voortkomt.

In deze periode begint het. De ontwikkeling van het denken, van de innerlijke inwijdingen is traag, maar toch wel actief op gang gekomen. Nu komt er een wereld met steeds veranderende omstandigheden, met ongetwijfeld in de nabije toekomst ook een aantal heel grote rampen. O, niet dat u daar veel last van zult hebben, maakt u zich geen zorgen. In de wereld zal er een verstoring zijn van alle verwachtingen van gestelde waarden en problemen. De mens wordt terugverwezen naar zichzelf. En als hij dan die innerlijke kracht leert gebruiken, als hij daarmee leert werken, als hij gelijktijdig solidair is met zijn medemensen, dan blijken er ondanks rampen en ondanks grote veranderingen wel degelijk mogelijkheden te zijn. Maar de solidariteit kan dan niet meer berusten op een groepsbelang. Ik geloof dan ook niet, dat men de toestand kan verbeteren door te demonstreren of door de tegenstander neer te schieten of auto's in brand te steken. Dan moet je werkelijk in jezelf grijpen.

Wat is nu de situatie in deze aanlopende Aquariusperiode? Dat loopt nog ongeveer 690 jaar, dus u heeft nog wel even de tijd.

De mens, die zich bewust wordt van zijn innerlijke kracht, leert daarvan bijna automatisch gebruik te maken.

De mens, die niet meer kan vertrouwen op allerlei waarschuwingssystemen rond hem die de taak a.h.w. overnemen, zal weer in zichzelf en middels zijn zintuigen de waarschuwingen gaan zoeken waardoor hij tijdig op de hoogte is van gevaar.

De mens, die niet meer kan rekenen op een automatische verzorging, zal zich gaan afvragen wat hij werkelijk nodig heeft en hoe hij dat zo lang mogelijk kan behouden. De mens zal daarbij ook voortdurend op zijn innerlijk weten, zijn innerlijke gevoelens een beroep moeten doen. Maar het gaat verder dan dit.

Het is natuurlijk heel prettig als de dames kunnen bevallen in een gespecialiseerd ziekenhuis in een lichte kamer, met fleurige bloemen en bovendien de gaven van babykleertjes aan het bed. Maar als dat niet meer zo kan, als die voorzieningen niet meer functioneren, dan moet er ook bevallen worden of het je bevalt of niet. En als het dan zover is, dan zal iedereen moeten helpen. Ook de buurvrouw, ook papa wiens taak de laatste tijd was teruggelopen tot het uitdelen van sigaren en het opzetten van een hoge borst.

Dan zal iedereen bereid moeten zijn om iets te doen. Als mensen ziek zijn en er zijn geen doktoren bereikbaar, dan moet je die mensen genezen. En als je dan geen geneesmiddelen hebt, dan probeer je het met geestelijke genezing. Met geestelijke kracht kun je heel wat doen. Als er geen mogelijkheid meer is om via de t.v. of de radio te horen wat er elders gebeurt, dan is het misschien mogelijk om je gedachten uit te zenden en zo het een en ander te vernemen omtrent een situatie waarvan je graag op de hoogte wilt zijn.

Helderziendheid is eens deel geweest van een enorm communicatienet dat zich vroeger over heel Egypte heeft uitgestrekt. Het gebruik van helderzienden was b.v. een van de redenen dat de beruchte Dnghis Khan bij zijn opmars zo prima rekening wist te houden met de tegenstand die hij zou ontmoeten. En vóór de semaforen als eerste seindienst in Frankrijk werkzaam waren, is er een tijd geweest dat generaals bijzonder gevoelige mensen bij zich hadden in de Staf die hun aanwijzingen gaven. Ze zeiden: Ik geloof, dat dit of dat kan gebeuren. Waarmee de generaals dan rekening hielden. Dat soort dingen gaat terugkomen.

In een wereld waarin de betrouwbaarheid van de cultuur en de beschaving minder wordt, moet je meer op jezelf gaan rekenen. Als er geen leidingwater meer is, dan moet je je toch gaan afvragen waar je redelijk drinkbaar water vandaan kunt halen. Als er geen gas meer is, dan moet je toch eens overwegen hoe je misschien met hout kunt stoken; dat is nog wel ergens te krijgen. Misschien kom je dan ook tot de ontdekking dat asfalt ook kan branden. Ik wil maar zeggen: je moet je dus aanpassen.

Nu denkt u dat ik bezig ben met een voorspelling van enorme rampen in de komende tijd. Maar ik wijs u alleen op zaken die incidenteel, maar wel bij voortduring in de komende tijd hier en daar zullen optreden.

In uw eigen land zal het voorlopig niet zo'n vaart lopen. U heeft nog voldoende last van vakbonden, regeerders en de bijkomende partijen. In andere landen kan dat heel wat erger worden zoals in Turkije, India, Indonesië, de Philippijnen, rond de Hawai-eilanden. En laten we niet spreken over Chili waar dit jaar ook een paar schokkende ontwikkelingen zullen plaatsvinden dank zij de natuur. Dit betekent, dat de mens wordt verwezen naar zichzelf en dat steeds meer mensen gaan begrijpen dat zij op zichzelf moeten kunnen terugvallen. En dan heb je die innerlijke kracht, die God juist bijzonder hard nodig.

Het geloof van de toekomst is geen geloof in artikelen, maar geloof in krachten. De uitwerking daarvan ligt niet in de bouw van kerken en de uitdeling van sacramenten, maar in het verrichten van die paranormale prestaties die nodig zijn om medemensen te helpen. De moraal daarvan zal niet gelegen zijn in wat je wel of niet moogt eten, wat je wel en niet moogt doen en onder welke omstandigheden het ene wel en het andere niet is toegestaan. Het ligt alleen in de vraag: Hoe kan ik komen tot een zo harmonisch mogelijke samenwerking met anderen? Een dergelijk geloof is zich aan het ontwikkelen.

In zo'n geloof zullen wij zien dat het sectarisme, dat nu overal om zich heen grijpt, sterker wordt. Dit sectarisme is het toevluchtsoord van de mensen die de moed niet hebben om zelf de verantwoordelijkheid op zich te nemen. Mensen, die zich liever de hersens laten spoelen dan zelf na te denken en voor een vraag komen te staan waarop zij geen antwoord weten. Maar juist deze secten zullen in hun confrontatie met een wereld, die zij als vijandig beschouwen, steeds meer aan zichzelf te gronde gaan. Wie dit beseft, kan het naar ik meen met de conclusie van dit onderwerp wel eens zijn:

Er ontwikkelt zich een nieuw godsbesef en daaruit een nieuwe vorm van een persoonlijke godsdienst. In deze godsdienst zijn uiterlijkheden en regels van minder belang. Het is de innerlijke harmonie en het gebruik van

innerlijke krachten die in de plaats treden van de uiterlijkheden welke in deze tijd nog steeds bestaan.

-:-

x Is dit een beetje een openbaring van hetgeen de nieuwe Wereldleraar en de Wereldmeester hebben gezegd?

- Het is daarvan geen openbaring. Het is wel iets waardoor de zin van hetgeen zij hebben gezegd en geleerd veel duidelijker wordt. Want nu gaat blijken dat hetgeen zij hebben gezegd niet alleen maar theorie is, maar dat het zelfs een praktische noodzaak zal worden, zodat het een voorbereiding is geweest niet alleen op een hiernamaals, maar ook op een juister feitelijk bestaan op deze wereld.

x In hoeverre is het voor de mensen in de steden mogelijk om selfsupporting te worden?

- Dat lijkt heel erg moeilijk en het betekent dus ook dat ontstedelijking steeds verder zal voortgaan. Er worden steeds meer mensen naar buiten gedreven. In uw land zal dat misschien moeilijker zijn dan elders. Maar als we kijken naar de satelliet-steden zoals die zich hebben gevormd rond elke grote stad in de Ver. Staten, dan hebben die mensen daar allemaal tuintjes. Zelfs u kunt, indien het nodig is op uw balkon nog wel het een en ander aan voer telen. U heeft veel meer mogelijkheden. Bovendien, als u die mogelijkheden niet heeft, dan trekt u weg.

Er bestaat een heel bekende profetie. Ze is niet van ons en is al wat ouder. Ze eindigt ongeveer als volgt:

"De puinhopen van Londen zijn groene heuvels geworden. Kinderen dansen waar eens mensen zich hebben voortgehaast. Maar de wereld is herborren. De natuur heeft recht hervonden en de mens zichzelf."

Ik kan u voor de komende dagen nog één raad geven: Pas u steeds aan het ergste aan, dan valt het u voortdurend mee. Maar denk niet, dat het beter zal gaan, want als u dat doet, dan valt het voortdurend tegen.

-:-

H E T D E B A C L E .

Als je dat zo zegt, denkt iedereen: welk débacle zal hij bedoelen? Want er zijn er in deze dagen zoveel. Neem b.v. het politieke débacle. Het CDA dat zich op het ogenblik ongegeneerd gedraagt als een amoëbe die voldoende voeding heeft gehad en nu op het punt van splitsing staat.

Het débacle van de politici die over het algemeen met al hun specialismen zo kortzichtig zijn dat ze teveel denken aan hun eigen belangen en partijbelangen en daardoor niet komen tot reële oplossingen. Dat geldt voor de staatslieden precies hetzelfde.

Kijk nu naar Begin en Sadat. Het zou zo gemakkelijk zijn, als ze allebei ook maar één stap terug zouden doen (dat behoeft niet eens in het openbaar te gebeuren), dan zou er een overeenkomst kunnen worden gesloten. Maar Begin denkt natuurlijk aan zijn partij en met de partij denkt hij aan de moeilijkheden die in zijn land politiek en anderszins zouden kunnen ontstaan, als er een erkenning van de Palestijnse staat of de mogelijkheid daartoe zou

plaatsvinden. Sadat aan de andere kant begrijpt heel goed dat hij veel kan doen. Maar je kunt toch niet ingaan tegen de moslims die meestal pro-arabisch zijn. Dientengevolge is er geen vrede.

Het is eigenlijk overal hetzelfde. Neem Carter, die nog steeds de overtuiging heeft dat zijn glimlach de pleister op alle wonden is. Hij denkt, dat hij met peanuts de wereld kan kopen. Dat is nog lang niet waar.

Dan de andere kant zie je Breznejef, die op dit moment nog steeds in de overtuiging verkeert dat hij op de oude koers kan verder gaan zonder binnenslands of buitenslands moeilijkheden te krijgen en een soort afpersingspolitiek kan spelen zoals vele anderen het doen. De vakbondsleiders hebben dat afgekeken van de grote politici. Neen, als je over débâcle spreekt, dan spreek je eigenlijk over zoveel verschillende zaken dat mijn titel maar al te zeer gerechtvaardigd is.

Laten wij beginnen bij het economische débâcle. In de economie is men steeds uitgegaan van het standpunt dat alles moet groeien. Dat kan natuurlijk wel, maar dan moet je het ook regelmatig kunnen begieten. De grote moeilijkheid is nu dat je een voortdurende economische expansie alleen dan kunt handhaven, indien je een steeds groeiend afzetgebied hebt. Maar er zijn steeds meer volkeren die zich niet meer willen laten afzetten. Dat betekent dan weer dat daardoor de economische groei eruit is. Als dat het geval is, dan betekent dat ook dat alle plannen, alle verwachtingen eigenlijk beschaamd worden.

Er zijn fabrieken gebouwd alleen omdat men rekende op een groei in deze jaren die nu niet optreedt. Men heeft arbeiders aangenomen en arbeidskrachten vastgehouden, omdat men meende dat de economie toch wel weer een opleving zou vertonen. En nu blijkt dat dat niet het geval is. Maar niemand wil een stapje terugdoen. Het winstpercentage moet gehandhaafd worden. De lonen moeten verder omhoog en zo kunnen we doorgaan. Het resultaat is, dat de economie op zichzelf best gezond is te maken, maar dat ze alleen gezond kan zijn, indien ze zich weer beperkt tot een productie die in overeenstemming is met de behoefte en tevens een loon aanbiedt waardoor in die behoefte werkelijk kan worden voorzien zonder dat er verder luxe is.

Het is eigenlijk op het ogenblik met de mensen zo gesteld, dat ze om te skiën naar Zwitserland gaan waar geen sneeuw ligt en dan thuiskomen in Nederland waar een heel pak ligt. Dat klinkt een beetje vreemd, als je dat zo opmerkt, maar is het eigenlijk niet waar?

De mensen gaan overal ver weg. Ze willen naar Afrika, naar India. Ze gaan naar Disneyland en weten niet eens dat er een vergelijkbaar amusementspark in Nederland bestaat, laat staan dat ze zich realiseren dat er een Disneyland is opgebouwd in West-Duitsland. De mensen willen allemaal heel ver weg gaan. Ze willen grote bestedingen doen. Ze willen steeds snellere en betere auto's hebben waarmee ze steeds minder hard kunnen rijden en steeds minder aan een auto hebben, terwijl die steeds meer kost. Op die manier kom je nergens.

In de economie zal moeten gelden dat men begint een beperking toe te passen op elk terrein. Dat wil zeggen: een beperking van productie-uitbreiding en van productie-intensificering. Dat men daartegenover stelt een matiging van loon, een beperking van werktijd en gelijktijdig een consumptiepatroon dat niet zozeer aan luxe, maar aan eerste levensbehoeften is gewijd. Maar wie dat vertelt, kan het nooit verkopen.

Er zijn voldoende leiders die alle kleinere leiders onder de voet lopen met de eisen die ze hebben voor degenen waarvan ze aannemen dat ze hen zullen volgen. En dan blijkt, dat het zo gemakkelijk gaat. Een typisch voorbeeld hiervan kunt u in uw eigen land zien: de staking van de binnenschippers. Die is op het ogenblik al uiteengevallen in de fatsoenlijken en de knokploegen. Nu is het zo, dat de fatsoenlijken de knokploegen niet kunnen erkennen, maar dat de knokploegen het niet nemen, als de pogingen niet door de fatsoenlijken worden erkend. Dus binnenkort gaan ze onderling knokken. In Knokke

is een casino en dan is het maar een gok wie daar met de winst gaat strijken. De meesten verliezen. Als je het zo bekijkt, dan zit het met de economie niet erg mooi.

Er zijn ook nog andere moeilijkheden. De winter in Rusland heeft in bepaalde streken zo hard toegeslagen dat daardoor een vertraging van de voedselproductie in de lente zeer zeker te verwachten is. Dat staat nu al vast. Maar helaas heeft men wel een behoorlijke productie nodig, anders is er een tekort aan eten. Dientengevolge moet er nu reeds methoden worden uitgevonden waarmee men toch in korte tijd meer voedsel zou kunnen verkrijgen. Dat kun je natuurlijk het best doen door het ergens weg te halen waar ze het wel hebben; in een satellietstaat b.v. die niet zo hard is getroffen. Maar die neemt dat ook weer niet. Die mensen denken dan: wij vreten ons liever in één keer zat en dan lijden we samen met jullie honger dan dat wij honger lijden, terwijl jullie je zat eten. U vindt dit misschien een eigenaardige manier van betogen. Maar het is zo, dat er reeds nu schade is aangericht in bepaalde gebieden ten aanzien van de landbouw.

Het gaat een heel goed wijnjaar worden, maar er zal ontzettend weinig wijn zijn, want er zijn heel wat wijnbouwgebieden getroffen. Nu is dat gezien de economische opzet in Frankrijk op het ogenblik ideaal. Want daar heeft men nu zo weinig wijn dat men toestemming kan krijgen om met goedkopere wijn (uit Tunesië b.v.) de zaak aan te lengen om het dan toch als een duur merk te verkopen. Dat ziet men dan gelijktijdig als hulp aan onderontwikkelde gebieden; vooral de onderontwikkelde wijnsmaak van de noorderling.

Er is een tijd geweest dat Bordeaux een geweldige reputatie had. Toen bleek op een gegeven ogenblik, dat men alleen maar "eau" kon zeggen; Bordeaux was het niet meer. Het resultaat was dat de verkoop van de Bordeaux aanmerkelijk is teruggelopen. Dat had weer tot gevolg dat de wijnboeren dus meer steun van het gouvernement moesten gaan vragen om goed te maken wat de verkopers door hun vervalsingen hadden bedorven. Als je dat allemaal zo bekijkt, dan zeg je: Op het ogenblik is een débâcle voor zeer vele zaken heel dichtbij.

Men is ook onlogisch. Ik neem Nederland als voorbeeld.

In Nederland is het op het ogenblik zo, dat gezien de manier waarop het spoorwegnet wordt geëxploiteerd de gemiddelde kosten ongeveer 100 % hoger liggen dan de gemiddelde inkomsten. Dit geldt zeker voor het reizigersvervoer en in mindere mate voor vrachtvervoer. Nu zou daar natuurlijk wel een oplossing voor te vinden zijn.

In de eerste plaats: doe afstand van heel veel luxe. Vernieuwing is goed, maar het kan wel eens te kostbaar worden.

In de tweede plaats: beperk de betaling van de niet direct aan het vervoersbedrijf verbonden kosten en probeer 100 % van die kosten op rekening van de staat te brengen. Sla elke Nederlandse burger eenvoudig aan voor een vervoerspas. Dan zal blijken, dat gezien deze heffing de staat gemakkelijk het gehele spoorwegvervoer inclusief het vrachtvervoer kan financieren, dat er geen tekorten meer optreden en dat gelijktijdig het treinverkeer in een grotere en betere frequentie kan verlopen dan op het ogenblik het geval is. Maar ja, dan moet je iets voor niets geven en dat kan niet.

Zo blijkt het in Egypte ook heel goed mogelijk te zijn om de daar heersende armoede op te heffen, mits men zou uitgaan van een gemiddelde verbruiksvergunning per hoofd, die voor alle klassen gelijk is en gelijktijdig van kracht wordt. Als men dat namelijk zou doen, dan zou dit land beschikken over genoeg voorraden om iedereen voldoende te voeden, voldoende te kleden en voldoende te huisvesten. Zeker, er zal wat luxe verloren gaan, maar dat is ook alles. Als je kijkt naar de manier waarop het nu wordt aangepakt (met omkoperij, met allerlei ophitserij), dan kom je tot de conclusie dat die gehele economisch-sociale opzet eigenlijk een volkomen débâcle is.

Maar we zijn er nog niet. Ik verwacht in het komende jaar een zevental schandalen waarbij hoge regeringspersonen betrokken zijn. Nu is de grote

moeilijkheid van deze heren helemaal niet dat die schandalen er zijn. Per slot van rekening, iedereen heeft wel een of ander geraamte in een kast staan, nietwaar. Maar het feit is, dat ze net doen alsof dat er niet is. Heel veel heren die zich als bijna heilig voordoen, zoals St. Andries I, blijken niet alleen een flatje te hebben, maar ook uitgebreide gebruiksmogelijkheden daarvoor welke niet onder de gezinsplanning vallen.

Een dergelijk schandaaltje kan wel eens erg lastig worden. Dan zijn er ook nog heren die in het verleden allerlei dingen hebben gedaan die niet mogen. Er zijn ook heren die dank zij de medewerking van hun collega's bepaalde zaken hebben kunnen verdoezelen, die eigenlijk al openbaar hadden moeten zijn. Nu wil ik het helemaal niet hebben over Menten. Menten is een zaak van centen. Maar toch, als je ziet wat er allemaal aan de hand is, dan kijk je alleen in Nederland je ogen al uit. Dan zal menig goede en rechtgeaarde Nederlander uitroepen: O, hoe is het mogelijk, deze onzedelijkheid, deze verkwisting, deze omkoopbaarheid in ons toch zo fatsoenlijk land!

Hetzelfde speelt zich ook af in West-Duitsland. In dit land komen ook een aantal heren op een gegeven ogenblik aardig voor het blok te zitten. Zelfs sommige anti-nazi's die met hun SS-verleden zeer in hun maag zitten.

Dan hebben we ook nog de situatie in Italië. Italië waar een groot aantal schandalen van de upperten waarbij regeringspersonen betrokken zijn openbaar gaan worden en waar dan natuurlijk de strijd tussen de communisten en de kerk weer een ander karakter gaat krijgen; iets waar de Paus ongetwijfeld wel raad mee weet. Maar ja, als de Paus geen raad meer weet, dan is de geest weg.

Engeland heeft ook nog een paar heel leuke schandalen te verwachten, waaronder één waarbij het koninklijk gezin is betrokken.

In Nederland is het trouwens ook niet brandschoon.

In de U.S.A. komen een paar heerlijke zaakjes aan het licht, o.a. het bureau dat nog steeds de Indianenzorg beheert komt in een vreemd daglicht te staan. Daarnaast blijkt, dat er in bepaalde gebieden, zoals de steden New York, Chicago, Denver, San Francisco, Oklahoma City, de meest wonderlijke manipulaties met gemeenschapsgelden zijn uitgehaald.

O, het zal wel zo'n vaart niet lopen, denkt u dan. Maar het betekent wel, dat de betrouwbaarheid van de autoriteiten wordt aangetast. Men heeft eens gezegd: De vrouw van de stadhouder moet boven alle verdenking staan (Potifars vrouw). De vrouw misschien nog wel, maar de stadhouder zelf staat in een vreemd daglicht. Dat is in vele landen een reden om het geloof aan het gezag op te zeggen. Maar wat blijft er dan over? Terreur. Terreur over en weer.

U kunt het nu zien bij de Sjah waar de Perzen elkaar uitpersen en men hoopt de Sjah af te persen om daardoor voor Perzië toch weer een mogelijkheid te scheppen om de druk wat te verminderen. Maar dat gaat ook niet zo gemakkelijk, omdat er twee partijen tegelijk aan het werk zijn. En wat gebeurt er dadelijk, als de ayatullahs hun zin hebben gekregen? Heel eenvoudig: Er blijken dan plotseling schandalen te zijn waarbij o.a. de voorman van de "komijne kaas" Khomeini betrokken is. Deze heeft namelijk nogal vreemde manipulaties uitgehaald. Deze manipulaties werpen bovendien een zeer eigenaardig licht op de situatie waarin bepaalde Franse regeringspersonen zichzelf hebben geplaatst. Ik noem nu maar een paar feiten, er zijn er nog veel meer.

Maar als de mensen niet meer kunnen geloven in hun voorgangers, de predikers van hun geloof, de staatslieden die alle verantwoordelijkheid voor hen moeten dragen wat blijft er dan nog over? Niet veel. Dan moet er naar een nieuwe weg worden gezocht. Die nieuwe weg zal ongetwijfeld met een hele hoop hobbels bezaaid zijn, want het is duidelijk dat de machthebbers niet bereid zijn om zonder meer hun macht aan de kapstok te hangen. Zij zullen hun macht willen behouden langs slinkse wegen of op welke andere manier dan ook. Maar het volk wil hen niet meer en kan hen niet meer

aanvaarden. Dan krijg je toch een volkomen debâcle. Iran is maar een voorbeeld van wat zich in vele landen en gebieden zal gaan afspelen in de komende jaren.

Als ik dit nu zo zeg, dan zal er voor u toch wel een beeld gaan rijzen van een wereld in verwarring. En daar zitten we nu precies in. Het debâcle is helemaal niet het debâcle van de mensheid, maar van de illusies die de mensheid heeft opgebouwd.

Er zijn nog heel veel mensen die geloven dat een bankier een rechtschapen en eerlijk mens is, maar dat kan wel eens verkeren.

Er zijn heel veel mensen die nog steeds geloven dat wat in de bijbel staat altijd van toepassing is. Dat blijkt echter niet waar te zijn.

Het is het debâcle van een maatschappij, van een maatschappelijke visie, van een geloof in eigen mogelijkheden waardoor men aan de werkelijkheid is voorbij gegaan. Dat is het grote debâcle. Dan moeten we kijken, of er ondanks alles niet een paar optimistische punten te vinden zijn.

In Afrika krijg je dit jaar natuurlijk weer voortdurend oorlogen. En als er geen oorlogen zijn, dan is er wel een binnenlandse strijd waarbij de ene stam de andere om hals brengt. Ze doen daar ontzettend veel om beperking van de wereldbevolking in de hand te werken. Maar wat blijkt nu?

Men heeft daar een aantal westerse ideeën overgebracht met het gevolg, dat de mensen daar iets verwachten. Wat zij verwachten is echter niet datgene wat voor hen mogelijk is. Zij zouden moeten grijpen naar hun eigen benadering, hun eigen middelen. Zij zouden moeten proberen met zeer eenvoudige middelen iets op te bouwen wat nog net aanvaardbaar is voor het westen, maar wat in overeenstemming is met hun traditie, hun eigenleven. Die mogelijkheid is er en zal bij gebrek aan beter ongetwijfeld meer en meer worden benut.

Het is erg aardig om allerlei beestjes uit hout te snijden; seriewerk voor de westerse markt. Maar als ze in het westen geen geld meer hebben, dan kopen ze geen beestjes; die hebben ze dan zelf. Dus je zult iets nuttigs moeten maken. Dat geldt ook voor zoveel andere dingen.

Als je kijkt naar de gehele ontwikkeling zoals die zich op het ogenblik afspeelt in India, dan zie je dat daar een debâcle onvermijdelijk is. Wat gebeurt daar?

Wij krijgen de trek naar de grote steden plus de hongerproblemen die daaruit voortkomen.

We krijgen te maken met een verkeerde benadering van de dorpsgemeenschappen waardoor niet een optimaal product kan worden verkregen. Men heeft daar veel voedsel nodig, meer dan er in feite is. Men gaat uit van een marktstructuur die niet in overeenstemming is met de middelen en de mogelijkheden van het volk. Als men daar nu terugkeert in de richting van de kleine communegemeenschappen (dat is hier en daar gebeurd), dan blijkt dat zo'n kleine gemeenschap voor zichzelf een betere watervoorziening kan verzorgen, dat men door gezamenlijk de velden te bebouwen veel meer resultaten krijgt, een veel betere opbrengst en ook groter rendement dan als ieder alleen voor zijn eigen lapje grond zorgt.

Men ziet dat kleine industrieën kunnen worden opgebouwd waarbij de vrije tijd goed wordt besteed. Die kleine gemeenschappen halen het wel. Maar zij hebben dan ook geen mogelijkheid meer om zich te voorzien van een uitgebreide hoeyeelheid priesters, saddoes en hoe al die heilige mannen ook mogen heten, die gehuld in as en schaamteloosheid zichzelf martelend de eeuwigheid zitten te verkondigen zonder daarbij hun consumptie van het tijdelijke te beperken. Die kun je dan gewoon niet meer hebben.

In India zal de ontwikkeling enorm veel moeite kosten, want men heeft steeds iets willen bereiken. En degenen die wat hebben bereikt in eigen ogen, zitten daardoor in een westerse traditie. Ze zijn klerk geworden of misschien militair. Ze zitten in de handel, maar ze zijn niet meer de mensen die met eenvoudige middelen het meest willen bereiken. Als u dat goed in de

gaten houdt, dan wordt u duidelijk wat het probleem is. Het debâcle ligt niet in de mensheid. Het ligt in het systeem waardoor de mens waarden hanteert die niet van toepassing zijn op zijn werkelijke mogelijkheden en omstandigheden.

Het zou zeker goed zijn om hieraan een kleine toekomstvisie te verbinden.

Wij moeten er rekening mee houden dat de eerstkomende 10 tot 15 maanden (dat verschilt per gebied) de ontwikkelingen aanmerkelijk sneller zullen verlopen dan men verwacht. Er zijn sterke fluctuaties te verwachten b.v. in economisch opzicht, opleving in de wereldhandel, die weer in elkaar zal storten. Wij zullen dat zien in omzet, in productie en wat dies meer zij. Het is duidelijk, dat de conflicten die dan ontstaan voortkomen uit een verwachting dat een zich aankondigende goede tendens zal doorzetten. Dat betekent, dat in Nederland arbeidsconflicten mogelijk zijn waaraan men zeker niet zou zijn begonnen, indien men de ineenstorting van de wereldmarkt zou hebben voorzien.

Er zijn bepaalde aspecten waarmee je moeilijkheden kunt krijgen. Bijvoorbeeld: de opleving van de dollar. Die opleving heeft indirect op de gehele geldhandel invloed. Maar dat wil ook zeggen op de mogelijkheid om huizen te bouwen. De huizen moeten goedkoper worden of ze worden onverkoopt. Dat is dan in Nederland het geval.

Als ik verder kijk, dan zie ik een paar heel eigenaardige verschijnselen. Nu hebben we het niet over de vliegende schotels, die natuurlijk prompt weer worden ontmaskerd als uitelkaar vallende satellieten en dergelijke. Kortom, alles behalve dat wat het werkelijk is.

Wij zullen ook te maken krijgen met elektrische verschijnselen in de atmosfeer. Die elektrische verschijnselen kunnen op uw breedtegraad tot zeer hevige onweders aanleiding zijn en ze kunnen in de winter in enkele gevallen ook noorderlicht veroorzaken. Die lading gaat dan weer gepaard met magnetische stormen.

Magnetische stormen betekenen een ontregeling van alle op magnetisme gebaseerde apparaten en apparaturen, bovendien vaak een storing in uurwerken die veel stalen onderdelen hebben. Het is begrijpelijk dat daaruit nogal wat verwarringen kunnen voortkomen. Het zou zelfs indirect moeilijkheden kunnen veroorzaken op de oceanen waar elektrische installaties plotseling falen, waar kompassen e.d. voor enkele dagen onbruikbaar zijn en je dan maar moet zien waar je aan land komt. Dan zit men weer op het peil van Columbus: God zegene de greep.

Als ik die verschijnselen zie (in de eerstvolgende 10 maanden), dan denk ik: er zit nog wel het een en ander te werken in de aardkorst. Er zullen nog wel wat aardbevingen en vloedgolven komen. Dat is allemaal op zichzelf niet erg, als je erop rekent. Maar als je daar nu net niet op rekent, dan kunnen ze heel vreemde dingen tot stand brengen.

Ik denk, dat er wel wat rampjes zullen gebeuren. En als ik zie hoe men daarop zal reageren, dan wordt dat een debâcle. Bij die rampen is het eerste dat nodig is: menselijk hulp. Geen opengestelde gironummers, geen verklaringen van staatslieden, geen bezoek van vooraanstaande personen aan rampgebieden. Wat nodig is, is doodgewoon hulp. Die hulp moet dan gegeven worden niet vanuit het standpunt van: wij zullen je alles teruggeven van wat je hebt verloren, want dat is niet mogelijk. Maar vanuit het standpunt: wij stellen jullie in staat zo snel mogelijk het rampgebied te verlaten en geven jullie de eerste levensbehoeften waardoor jullie jezelf voorlopig kunt handhaven. Op die manier zou het moeten gaan.

Als ik dan nog even naar de aandelen markt kijk: Dow Jones draait op een gegeven ogenblik dol. Het is net of de koersen de hik hebben: hup omhoog, hup omlaag. Wat voor speculanten misschien heel aardig is, als ze er feeling voor hebben, maar wat wel betekent dat de hele geldmarkt wordt ontregeld. Degenen die aandelen hebben zullen er waarschijnlijk wel een paar

stropjes aan hebben. In de praktijk komt het er wel op neer dat de gelden, die normaal voor aankoop van luxe goederen zouden worden gebruikt, nu verdwenen zijn. Het is een geluk, dat er maar heel weinig mensen zijn die aandelen op marge hebben.

Dat wil zeggen, dat men een lening sluit waarmee men een nog niet betaald aandelenpakket als onderpand geeft. Men geniet dus wel de rente van de aandelen, maar in feite werkt men met het geld van een geldgever, een bank b.v. Als de rente, die de aandelen opleveren hoger is dan de rente die men moet betalen aan de bank, dan is men goed af. Maar als de waarde van die aandelen daalt, dan blijkt dat de lening is overtrokken; er is geen voldoende onderpand meer. En dit betekent niet meer zoals vroeger dat dan de lening wordt opgezegd en de aandelen worden verkocht. Nu moet men meer gaan betalen. Dat betekent, dat heel veel mensen, die in de luxehandel zitten in grote moeilijkheden zullen geraken. In Nederland zullen er b.v. minder lederen bankstellen worden verkocht dan in de afgelopen jaren. Wat ik hiermee probeer duidelijk te maken is dit:

Wij moeten er rekening mee houden dat juist in de z.g. luxehandel grote slagen zullen vallen. Dat betekent b.v. dat de kleine industrie in Nederland op een gegeven ogenblik op het dak kan gaan zitten, omdat b.v. costuums die nog hier gemaakt kunnen worden te duur zijn voor degenen die ze zouden moeten dragen.

De hele wereld moet een nieuwe aanpassing zoeken. Men moet een nieuwe benadering zoeken van het leven. En die benadering van het leven is zeker niet gelegen in een vasthouden aan hetgeen je hebt en zien dat je wat meer te pakken krijgt, want dat kan niet meer. Het betekent, dat je je eigen weg moet leren gaan, dat je zelf zult moeten werken voor hetgeen je nodig hebt, dat je zelf zult moeten doen wat noodzakelijk is en dat je alle ideeën van uitbreiding (economisch, gezins of anderszins) voorlopig maar in de koelkast moet zetten.

Hiermee ben ik dan aan het einde gekomen van deze beschouwing over het debacle. Het debacle van de mensheid, die in haar besef niet heeft kunnen meegroeien met de werkelijke mogelijkheden en de middelen waarover ze beschikt, die daardoor de middelen waarover ze beschikt voortdurend misbruikt, haar mogelijkheden overschat en situaties schept die zij niet meer aankan. En als u dat te pessimistisch is, denk dan maar zo: Een mens komt er door, maar een hele hoop pretenties zullen moeten sneuvelen.

-:-

A A N P A S S I N G.

Aanpassing is eenvoudig: begrijpen wat er is en je zo gedragen dat je zo dicht mogelijk bij het mogelijke leeft zonder gelijktijdig alles wat je graag zou hebben overboord te gooien.

Als je dus ziet dat je niet alles kunt doen, moet je er een mouw aan passen door je zodanig aan te passen dat je nog net datgene doet wat bijna niet mogelijk is, maar toch nog net haalbaar. Het is politiek gezegd: het voortdurend werken met het uiterst haalbare zonder ooit illusies te koesteren omtrent verdere mogelijkheden.

Je aanpassen betekent: in jezelf leven met jezelf, vanuit jezelf de wereld zien zonder pretenties, zonder verwachtingen, zonder beroep op anderen en op deze wijze steeds bewuster en met eigen middelen meer bereiken.

Ook geestelijk betekent aanpassing niets anders dan: het overboord gooien van al datgene wat in feite geen zekerheid is. Ik vind het b.v. krankzinnig dat men zegt: Getuigen in de zaak Menten kletsen over onbewezen dingen, terwijl ze de pastoor en de dominee rustig hun gang laten gaan. Die zou men dan juridisch op dezelfde wijze moeten aanpakken.

Ik geloof, dat de mens geestelijk steeds meer moet terugkeren tot datgene wat hij in zichzelf beleeft en wat hij uit zichzelf kan voortbrengen en dat hij zijn gedrag, zoveel mogelijk aanpassend aan de verwachtingen die buiten hem bestaan, toch in de eerste plaats moet baseren op de innerlijke krachten en de middelen waarover hij beschikt. Op deze manier zal hij het optimale kunnen bereiken dat voor hem in dit leven mogelijk is.

Wie in deze aanpassing rekening houdt en met de materiële en met de geestelijke mogelijkheden die hem werkelijk ter beschikking staan, die zal bereiken wat mogelijk is. Hij zal niet teleurgesteld zijn in zijn leven en hij zal na zijn leven geestelijk op een lichtende weg verder kunnen gaan.

:-:-: